

روش‌های مشارکت ، ساختار پروژه و تبعات حقوقی آن

سیروس یحیی پور

مشاور مدیر عامل شرکت ساختمان و نصب فراب

s.yahyapour@notashafra.com

چکیده

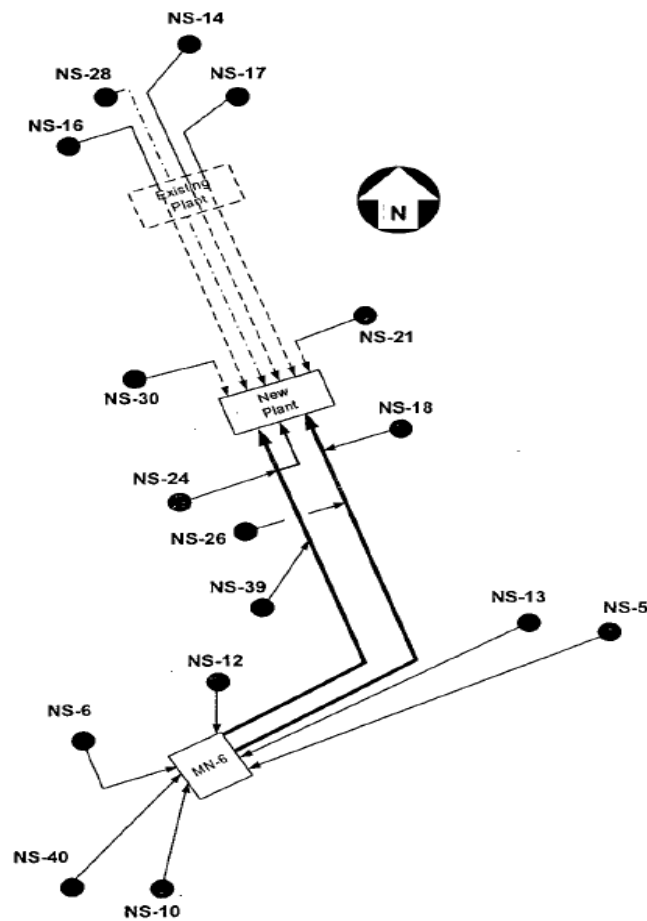
مفهوم مشارکت صنعتی در ایران علی‌رغم اینکه نزدیک به صد سال سابقه دارد ، کماکان ناشناخته باقی مانده است. پروژه‌ای در صنعت نفت تعریف شده که مشارکتی از پنج شرکت ایرانی مجری آن است. شرکای پروژه برای انتخاب مناسب‌ترین گزینه حقوقی و کنترل مشارکت با شکل‌های متداولی چون کنسرسیوم ، جوینت ونچر یا شرکت مدنی روبرو هستند. هدف متن حاضر سعی در روشنی بخشیدن به بحث انواع مشارکت و تفاوت‌های آنان و تطبیق حقوق بین‌الملل و داخلی در فضایی است که سکوت و خلا قانونی در ادبیات حقوقی کشور ما و آرای متفاوت محاکم قضایی بر تشتت آن دامن زده است. به همین منظور انتخاب مدل مشارکت و تاثیر آن بر ساختار سازمانی پروژه و تبعات حقوقی محتمل در حال و آینده بر اساس تجربه پروژه مذکور مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

واژگان کلیدی

مشارکت ، کنسرسیوم ، جوینت ونچر ، شرکت مدنی ، کنترل مشارکت

مقدمه

پروژه‌ای برای جمع‌آوری و تفکیک نفت خام و گازهای همراه نفت تعریف شده است. این پروژه از لحاظ مالی جزو پروژه‌های بزرگ و از لحاظ کمیت فرآیندهای مهندسی، خرید و اجرا در زمره پروژه‌های متوسط محسوب می‌شود. پروژه تمام فعالیت‌های معمول نظیر جاده‌سازی، راه‌های دسترسی، ساختمان‌های صنعتی و غیر صنعتی، لوله‌کشی، نصب تجهیزات، برق، ابزار دقیق و ... را دارا است. برای فرآیند تفکیک زمینی به ابعاد ۵۰۰ X ۳۰۰ متر در نظر گرفته شده است. حدود ۱۰۰ کیلومتر خطوط لوله جمع‌آوری و جریانی با قطرهای مختلف و حدود ۴۰ کیلومتر خط هوایی انتقال برق هم جزو شرح کار پروژه است. به لحاظ سطح تکنولوژی، پروژه در رده تکنولوژی‌های نسبتاً مدرن صنعت نفت قرار می‌گیرد.

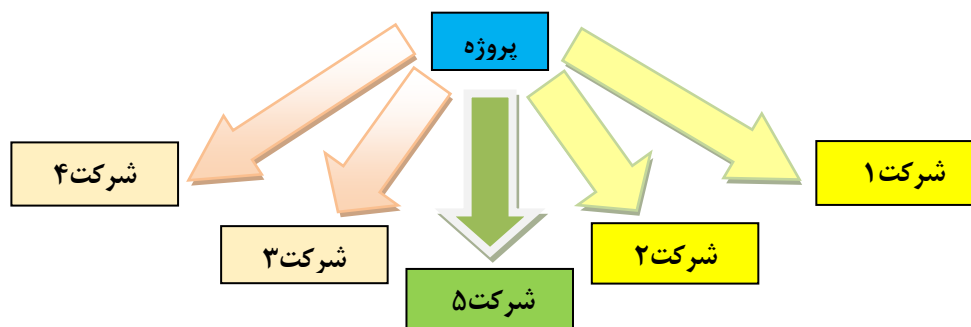
وضعیت واحد جدید و خطوط لوله جریانی

مجری پروژه

مشارکتی از پنج شرکت ایرانی برنده پروژه شده که شرایط و تخصص های شرکا به این شرح است:

- ۱- شرکتی با ۳۸ درصد سهام که نیمی از خریدهای پروژه را بعهده دارد و راهبر مشارکت است.
- ۲- شرکتی با ۳۲ درصد سهام که مسئولیت نیم دیگر خریدهای پروژه را با او است.
- ۳- شرکتی با ۱۳ درصد سهام که مسئول اجرای بخش سیویل پروژه است.
- ۴- شرکتی با ۱۲ درصد سهام که مسئول اجرای عملیات غیر سیویل است.
- ۵- شرکتی با ۵ درصد سهام که طراحی پایه و تفصیلی در عهده او است.

شرکا در قبال کارفرما مشترکا ، منفردا و تضامنی متعهد هستند

پس از شروع کار، مهمترین موضوع شرکا، انتخاب شکل مشارکت و تبعات قانونی آن با در نظر گرفتن الزامات اجرایی پروژه بود. در ابتدا همه چیز بنظر واضح و روشن می رسید، اما از آنجاییکه طبق گفته مشهوری شیطان در جزئیات خوابیده است، با دقیقتر شدن بحثها اختلاف نظرها شروع شدند. از بین اختلاف ها، مهمترین آنها که در اینجا مورد بحث قرار می گیرد، عبارتند از:

- نوع مشارکت
- ساختار سازمانی
- نحوه تصمیم گیری در مشارکت

روش طرح مسائل در مقاله چنین است که ابتدا در هر بخش ، مطالب بصورت بر اساس مفاهیم حقوق داخلی و بین المللی عنوان و پس از آن در ارتباط با شرایط خاص پروژه بررسی و در پایان نتایج آنها طرح می شوند.

نوع مشارکت

ساختار سازمانی پروژه

نحوه تصمیم‌گیری در مشارکت

در سیستم‌های حقوق بین‌الملل بطور عمده دو نوع مشارکت وجود دارد

▪ کنسرسیوم Consortium

▪ جوینت ونچر Joint Venture

در قوانین کشور ما نوعی از مشارکت وجود دارد که به **مشارکت مدنی** موسوم است. در ادبیات حقوقی ایران این مشارکت تعریف دقیقی ندارد و گاهی به کنسرسیوم و گاهی به جوینت ونچر قراردادی شباهت پیدا می‌کند. گرچه این نوع مشارکت مدل سوم در تقسیم بندی‌ها نیست اما به لحاظ اهمیتی که در بحث ما دارد بطور جداگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تمام قراردادهای مشارکت را بطور کلی می‌توان به دو دسته **قراردادهای مبتنی بر اتحاد (Alliance)** و **قراردادهای مبتنی بر یکی‌سازی و ادغام (Merger)** تقسیم کرد.

مشارکت‌های مبتنی بر قرارداد اتحاد

این قراردادها توافقی بین دو یا چند شرکت مستقل است. معروفترین مشارکت از این نوع **کنسرسیوم** است. کنسرسیوم تشکلی است که از کنار هم قرار گرفتن دو یا چند فرد، شرکت، ارگان یا دولت یا ترکیبی از این موارد، براساس انجام فعالیت یا تجمیع منابع برای رسیدن به هدفی مشترک به وجود می‌آید.

مشارکت مبتنی بر قراردادهای ادغام

ادغام می تواند بصورت یک جانبه ، چند جانبه ، تصاحب تمام سهام یا اکثریت سهام شرکت ها باشد. معروفترین نوع مشارکت ادغامی، **جوینت ونچر** است. جوینت ونچر شراکتی است که بین دو یا چند شخصیت حقیقی یا حقوقی با سرمایه نقد و یا غیر نقد و کنترل و مدیریت مشترک ، در پروژه معینی شکل می گیرد و طرفین در سود زیان ناشی از مشارکت به نسبت سهام شریک می شوند.

جوینت ونچر در حقوق بین الملل دو صورت اصلی دارد

جوینت ونچر قراردادی Contractual Joint Venture

در این مشارکت هر یک از شرکا اقلام نقد و غیر نقد سرمایه خود را وارد جوینت ونچر کرده و متناسب با میزان مشارکت خود نسبت به دیگر شرکا، مالک اموال و دارایی های جوینت ونچر می شود. در جوینت ونچر قراردادی دو سطح مسئولیتی وجود دارد:

- مسئولیت شرکا در برابر یکدیگر
- مسئولیت شرکا در برابر اشخاص ثالث

جوینت ونچر شرکتی Equity Joint Venture or Incorporated Joint venture

بر خلاف جوینت ونچر قراردادی که مبنای روابط شرکا و حقوق و تعهدات طرفین صرفا قرارداد بین آنها است ، در جوینت ونچر شرکتی افزون بر قرارداد ، روابط شرکا و حقوق و تعهدات آنها بر اساس حقوق شرکت ها و مقررات آمره مربوط آن در کشور محل تشکیل شرکت مشترک تعیین می شود. اگرچه جوینت ونچر شرکتی از حیث ماهیت با جوینت ونچر قراردادی شباهت هایی دارد ولی از حیث ساختار با آن متفاوت است. ایجاد یک شخصیت حقوقی مستقل از شرکا تحت عنوان شرکت مشترک ، آثار متعددی در روابط ، حقوق و تعهدات شرکا دارد و این امر به نوبه خود تاثیر بسزایی در ارکان جوینت ونچر شرکتی دارد.

تصمیم در مورد شکل مشارکت و تبعات آن

در کشور ما نوعی از جوینت ونچر شرکتی مرسوم شده است که شرکا در عمل ساختار جداگانه ای برای اجرای پروژه بوجود می آورند اما بدلایلی از جمله مسائل مالیاتی آن را ثبت نمی کنند.

در پروژه مورد بحث ما شرکا پس از بحث های چندی تصمیم گرفتند که جوینت ونچر شرکتی ثبت نشده را انتخاب کنند. این نوع جوینت ونچر در مقایسه با جوینت ونچر شرکتی ثبت شده به دلیل فقدان مقررات ثبت شرکت و کنترل بیشتر شرکا بر سازمان اداری و مدیریتی پروژه و حذف جایگاه قانونی مدیرعامل و مدیران شرکت ثبت شده مستقل و ارتباط آنان با شرکای جوینت ونچر مزیت هایی دارد ، اما نبود شخصیت حقوقی و عدم وجود ماهیت حقوقی دقیق و مشخص ، در مشارکت و معامله با اشخاص ثالث ، علیرغم مزیت های پیش گفته ، پیچیدگی ها و مشکلاتی را ایجاد می کند که حل و فصل آنها بدلیل سکوت و خلا قانون حتی در صورت مراجعه به محاکم قضایی همواره ممکن نیست. با پذیرش این مدل مشارکت در پروژه ، از همان اوایل مشکل تصمیم گیری در مشارکت خود را نشان داد. موارد احتمالی هم وجود دارند که گرچه هنوز رخ نداده اند در آینده امکان وقوع دارند. اگر در آتیه مشکلی جدی بین شرکا یا بین آنان و شخص ثالث رخ دهد ، چون طبق ماده (ماده ۲۲۰) قانون تجارت "هر شرکت که فعلا وجود داشته باشد یا در آینده تشکیل شود و با اشتغال به امور تجارتي خود را به صورت یکی از شرکت های مذکور در این قانون در نیاورد و مطابق مقررات آن شرکت عمل نماید شرکت تضامنی محسوب شده و احکام مربوط به شرکت های تضامنی در مورد آن اجرا می گردد". قانون گذار با این مشارکت به مثابه شرکت تضامنی برخورد خواهد کرد. اما شرکا از امتیازهای شرکت تضامنی هم برخوردار نخواهند شد به عنوان مثال یکی از تفاوت های شرکت مدنی و شرکت تضامنی در اجرای اصل مسئولیت تضامنی است. در مورد شرکت های تضامنی، طلبکار زمانی می تواند به شرکای ضامن مراجعه کند که شرکت منحل شده باشد. اما چون در مورد شرکت های مدنی مستقیما می توان به شرکای شرکت مدنی مراجعه کرد، در صورت بروز هر مشکلی با شخص ثالث ، طلبکاران احتمالی قادرند به هر یک از شرکا پروژه که مایل باشند و امکان وصول طلب را راحتتر تلقی کنند مراجعه نمایند.

شرکت ها در قوانین ایران

در کشور ما شرکت ها به دو دسته تقسیم شده اند. شرکت های تجاری و مدنی ، البته هر یک از این دو دسته خود انواعی دارند. مثلا شرکت های مدنی به شرکت در اموال یا شرکت در اعمال یا شرکت در وجوه اعتبارات و یا شرکت در مفاوضه تقسیم می شوند. اما در این مقاله به این تفاوت ها نخواهیم پرداخت مگر در جایی که با مباحث مطرح تداخلی داشته باشد.

۱- شرکت های تجاری

مقررات مربوط به شرکت های تجاری در قانون تجارت آمده است. در این مقاله در مورد مشخصات هر یک از شرکت های هفت گانه تجاری بحث نخواهیم کرد. تنها در مورد برخی از ویژگی های شرکت های تضامنی که در بعضی اوقات بخصوص در مورد مسئولیت تضامنی با جوینت ونچر تداخل پیدا می کند به اختصار نکاتی توضیح داده می شود.

۲ - شرکت های مدنی

طبق ماده ۵۷۲ قانون مدنی شرکت های مدنی می توانند به دو صورت شکل بگیرند

۲-۱) قهری

۲-۲) اختیاری

بر اساس ماده ۵۷۱ قانون مدنی "شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکین متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه" به عبارت دیگر شراکتی می تواند شرکت نامیده شود که شرکا در ذره ذره مال شریک باشند و هیچ قسمتی از مال به شخص خاصی تعلق نداشته نباشد. اگر بخشی از مال به شخص معینی تعلق گیرد چنین مشارکتی نمی تواند شرکت محسوب گردد. شرکت مدنی دارای شخصیت حقوقی نیست و صرفا مالکیت مشترک است و مال مورد مشارکت شخصیت مستقل از مالکان ندارد. خرید و فروش و اجاره و هرگونه معامله در شرکت مدنی تابع خواست و اراده مالکان است و شرکا جمعا نمایندگی آن را به عهده دارند. فعالیت های شرکت مدنی از نوع تجارتي نیست چون طبق ماده ۳۴ نظامنامه اجرای قانون ثبت شرکت ها مصوب سال ۱۳۱۰ "شرکت های منعقدہ بین سه جزیی که اطلاق تاجر به آنها نمی شود در اعداد شرکت های تجاری نبوده و به عنوان قرارداد مطابق قانون ثبت اسناد در دفاتر اسناد رسمی باید به ثبت برسند". در نتیجه اگر شرکت نامه رسمی در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد ، شرکت مدنی رسمیت قانونی خواهد داشت اما واجد شخصیت حقوقی نمی شود. شرکت مدنی همیشه و ضرورتا با حداقل دو نفر تشکیل می گردد در حالیکه در تاسیس بعضی از شرکتهای تجاری نظیر شرکت سهامی خاص ضرورتا وجود حداقل سه نفر لازم است.

نوع مشارکت

ساختار سازمانی پروژه

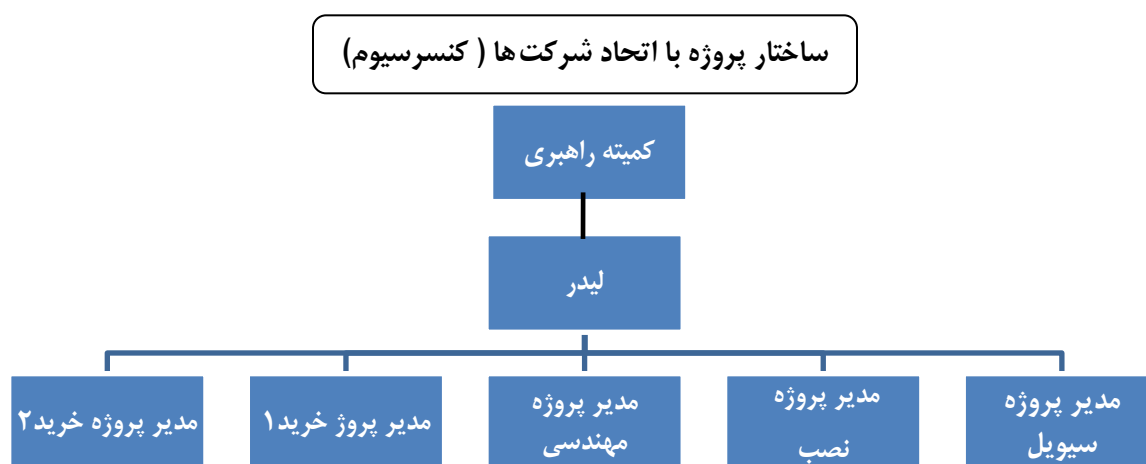
نحوه تصمیم گیری در مشارکت

ساختار سازمانی پروژه

موضوع پروژه و الزام های آن در هر قرارداد مشارکت نقشی اساسی دارد و مستقیما ساختار سازمانی پروژه و حتی شکل و مواد قرارداد مشارکت را تحت تاثیر قرار می دهد به نحوی که شاید به سختی بتوان دو ساختار و قرارداد مشارکت یکسان را در هر گروه از انواع مشارکت پیدا کرد.

نمونه ساختار سازمانی پروژه بر اساس مدل کنسرسیوم

همانطور که در تعریف کنسرسیوم ذکر شد این نوع مشارکت بین شرکت‌های مستقل شکل می‌گیرد. در این مشارکت آورده مشترک وجود ندارد و تشکیل دهندگان کنسرسیوم استقلال مالی، سازمانی و حقوقی خود را حفظ می‌کنند. سازمان اداره پروژه، سازمانی کوچک برای هماهنگی است و هر شرکتی از جانب خود و بر اساس تقسیم کار قراردادی مشارکت وظایف خود را در اجرای پروژه انجام می‌دهد. شکل زیر نمونه‌ای از ساختار سازمانی این روش اجرای پروژه را نشان می‌دهد. بطور طبیعی اعضاء کنسرسیوم مسئولیت تضامنی در قبال کارفرما ندارند مگر آنکه در قرارداد بنحو دیگری توافق گردد.

ساختار سازمانی پروژه بر اساس مدل‌های جوینت ونچر

گرچه مدل‌های جوینت ونچر مشابهت‌هایی با هم دارند و بر همین اساس هم در یک گروه حقوقی طبقه بندی می‌شوند اما از آنجایی که اصولاً این نوع مشارکت‌ها از انعطاف زیادی برخوردارند بر مبنای اینکه کدام یک از مدل‌های جوینت ونچر انتخاب شود، ساختار سازمانی پروژه کاملاً متفاوت خواهد شد.

نمونه ساختار سازمانی پروژه بر مبنای مدل جوینت ونچر قراردادی

مدل جوینت ونچر قراردادی بیش از همه به مدل کنسرسیوم نزدیک است و ساختار سازمانی آن در مقایسه با دیگر انواع مشارکت به ساختار کنسرسیوم شباهت دارد. اساس جوینت ونچر بر دخالت فعال و کنترل مشترک طرفین مشارکت بنا شده و چنانچه یکی از طرفین با وجود مشارکت در تامین آورده و یا سهمی شدن در سود و زیان از مشارکت فعال امتناع کند، روابط ایجاد شده تحت عنوان جوینت ونچر شناسایی نخواهد شد.

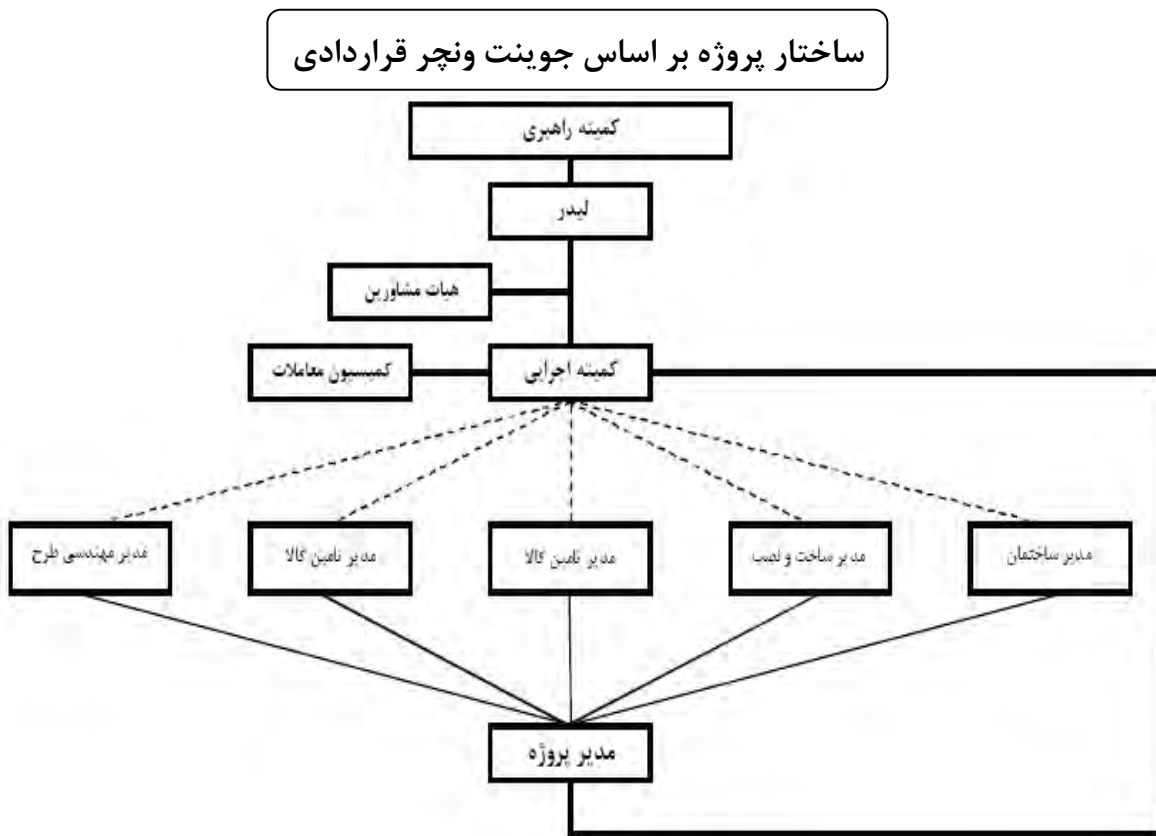
مراجع تصمیم‌گیری

در جوینت ونچر قراردادی تصمیم‌گیری در دو مرجع صورت می‌پذیرد:

الف) مجمع شرکا یا کمیته راهبری

ب) کمیته مدیریت مشترک یا کمیته اجرایی

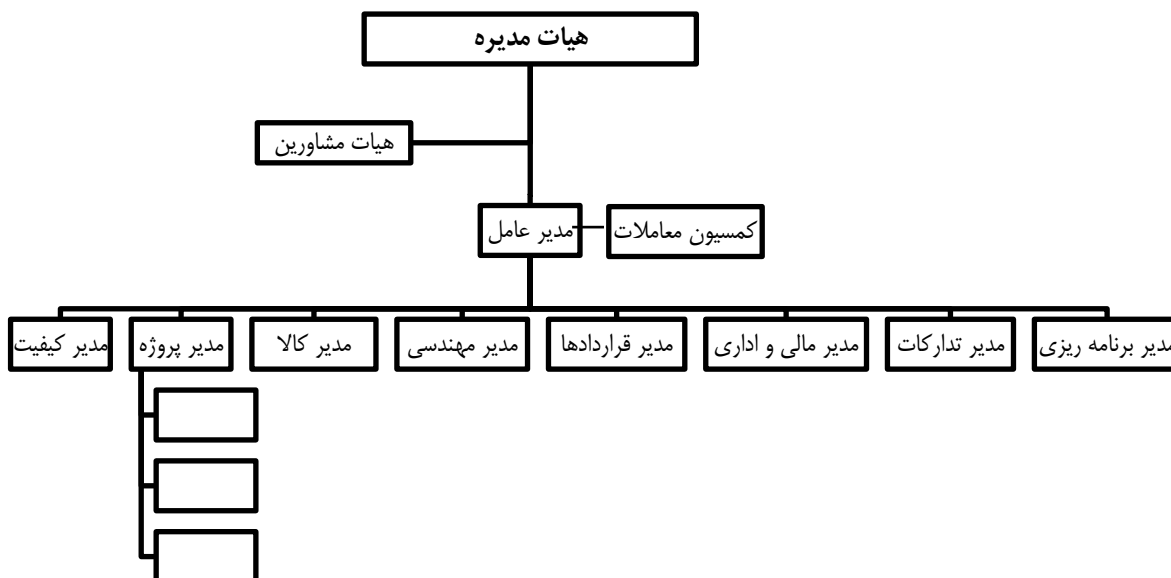
به همین دلیل معمولاً سازمان مدیریت پروژه در این نوع مشارکت بزرگتر و پیچیده‌تر از حالت کنسرسیوم خواهد شد.

ساختار سازمانی پروژه بر اساس مدل جوینت ونچر شرکتی

در جوینت ونچر شرکتی همانطور که از نامش پیداست طرفین برای همکاری و تحقق اهداف مشترک اقدام به ایجاد یک بنگاه اقتصادی جدید می‌کنند. به محض تشکیل شرکت جدید دخالت و اراده طرفین صرفاً از طریق حقوق مصرحه یکی از مدل‌های هفت‌گانه شرکت‌های تجاری صورت می‌گیرد. بجز در مواردی که شریک یا شرکایی از اهرم دانش فنی و تخصصی برخوردار باشند و بااستثنا شرکت‌های تضامنی، کنترل شرکت جدید در چنین حالتی بیش از همه توسط مالکیت سهام خواهد بود و از آنجایی که حدود مالکیت هر یک از شرکا رابطه مستقیمی با میزان سهام وی دارد، در عمل این نوع از مشارکت دچار کمترین خلا قانونی است. شرکا یا مستقیماً توسط مدیرعامل و یا مدیران موظف فعال در شرکت و یا بصورت هیئت‌مدیره و یا مجمع عمومی می‌توانند در روند اجرایی پروژه تأثیرگذاری داشته باشند. در این نوع مشارکت چون شرکت مستقلی تشکیل می‌گردد، معمولاً پایداری و مدت این مشارکت از انواع دیگر بیشتر است.

ساختار سازمانی بر اساس جوینت ونچر شرکتی ثبت شده

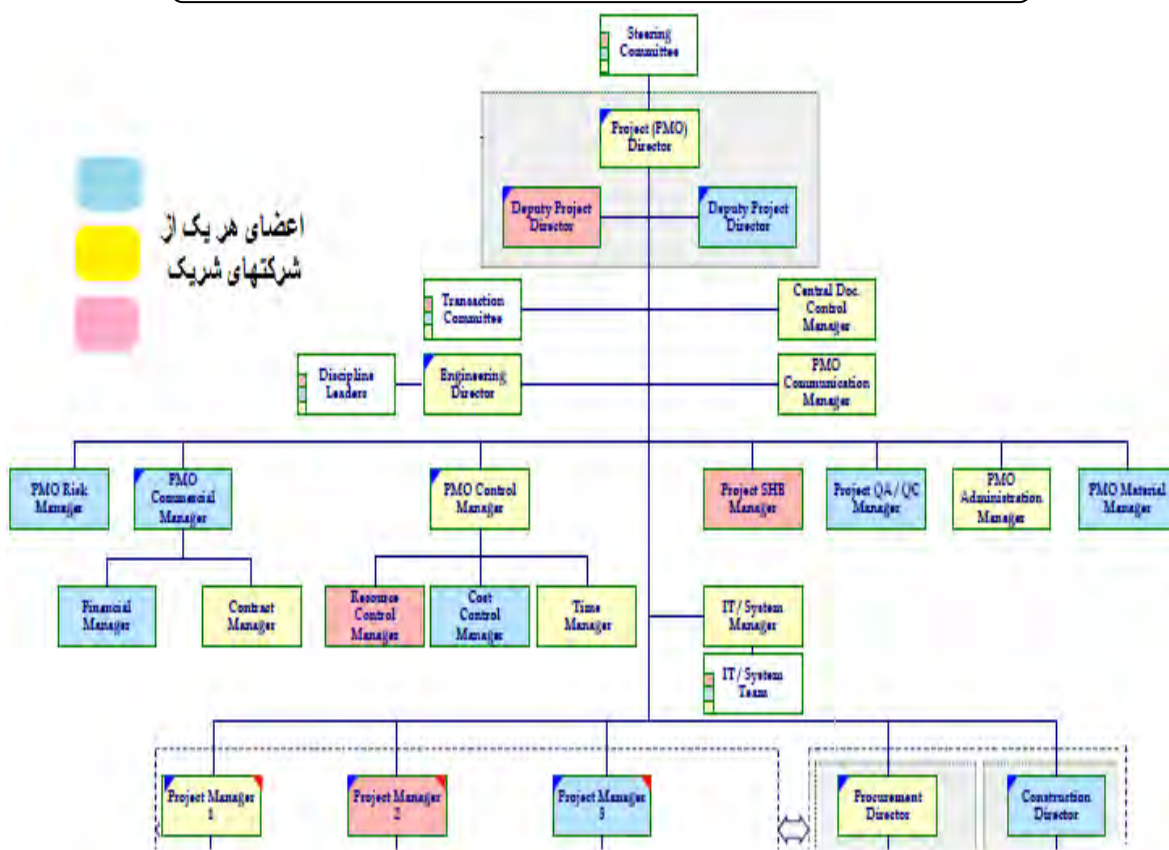
ساختار سازمانی پروژه بر اساس مدل جوینت ونچر شرکتی ثبت نشده

این نوع مشارکت برای پروژه‌های متوسط و بزرگ بیشترین کاربرد را دارد. همانطور که ذکر شد در این مشارکت عملاً ساختار سازمانی کاملی برای اداره پروژه شکل می‌گیرد و در بسیاری از اوقات حتی محل اجرای پروژه بصورت مستقل و خارج از دفاتر شرکت‌های شریک قرار دارد اما از آنجایی که شرکت بنحو رسمی ثبت نشده است، دارای ارکان شرکت‌های تجاری نظیر هیئت مدیره و مدیر عامل نیست و دخالت فعال طرفین مشارکت بطور عمده از طریق دو ارگان صورت می‌گیرد.

الف) **مجمع مدیران عامل** یا نمایندگان رسمی آنان که بالاترین هیئت تصمیم‌گیری است به ریاست راهبر پروژه

ب) **کمیته اجرایی** از مدیران ارشد طرفین شراکت که در امور جاری تصمیم می‌گیرند به ریاست مدیر مدیر پروژه

ساختار سازمانی پروژه بر اساس جوینت ونچر شرکتی ثبت نشده

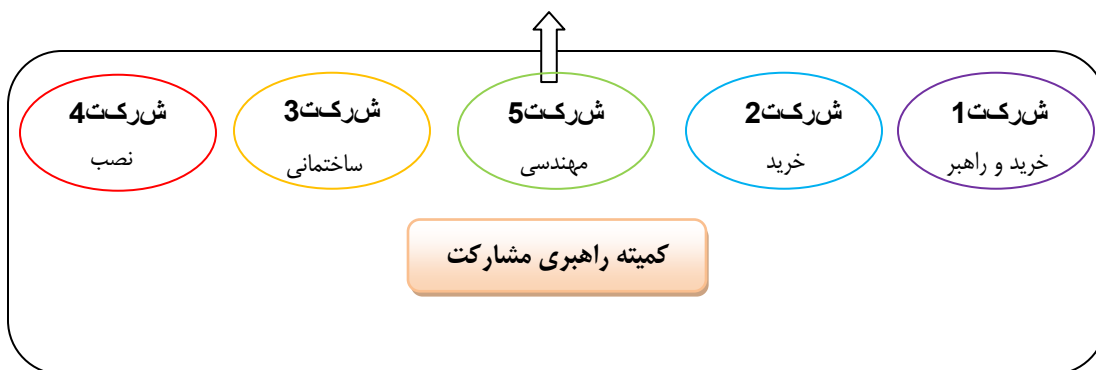
- نوع مشارکت
- ساختار سازمانی پروژه
- نحوه تصمیم‌گیری در مشارکت

اداره مشارکت در حالت جوینت ونچر ثبت نشده

همانطور که قبلاً ذکر شد مدیران عامل و یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان پس از مباحثی تصمیم گرفتند که مشارکت بصورت جوینت ونچر ثبت نشده را مبنای شراکت خود قرار دهند. در این حالت مسائلی نظیر نحوه انعکاس هزینه و درآمد پروژه در دفاتر مالی هر یک از شرکا، و از همه مهمتر نحوه تصمیم‌گیری در هیئت راهبری، از جمله مواردی بودند که بدرجات متفاوت اختلافاتی را سبب شدند. در این بین تفاوت نظر بر سر این که نحوه تصمیم‌گیری بر اساس میزان سهام و یا اکثریت آن باشد یا به اتفاق آرا و یا با اکثریت تعداد اعضای هیئت مدیره به دلیل تاثیر آن بر دیگر حوزه‌ها به مهمترین بحث تبدیل شد. در مورد بخشی از این مباحث در حقوق بین‌الملل راه‌حلی پیش‌بینی شده است. اما در مورد مهمترین موضوع یعنی نحوه تصمیم‌گیری هم بدلیل دخالت کارفرما هم بدلیل تازگی این مشارکت‌ها در جو صنعتی ایران و هم خلا قانون هنوز وفاقی حاصل نشده است.

آرایش کمیته راهبری

در کمیته راهبری مشارکت که عالیترین مجمع تصمیم‌گیری است از هر شرکتی یک نفر نماینده حضور دارد. رییس هیئت، راهبر مشارکت نیز هست. از شرکت‌های داخل مشارکت یکی از شرکت‌ها که مسئول مهندسی و طراحی پروژه است و سهم کمتری از بقیه دارد اعلام نمود که در هیئت راهبری مداخله نخواهد داشت و به این ترتیب عملاً کمیته راهبری چهار عضو دارد. در این هیئت دو شریک عمده در مقابل دو شریک کوچکتر قرار دارند که پس از خروج عضو پنجم جمعاً دارای ۳۰ درصد از سهام هستند.

استدلال‌های طرفین

استدلال دو شریک عمده مشارکت

جوینت ونچر و کنسرسیوم می‌توانند مستند به ماده ۲۰ قانون تجارت و در قالب مدل‌های هفت‌گانه شرکت‌ها به وجود بیایند که در این صورت شرکت‌های تضامنی و یا نسبی نامیده می‌شوند و همچنین می‌توانند به صورت شرکت مدنی بر اساس ماده ۵۷۳ قانون مدنی به وجود بیایند که در این صورت دارای مسئولیت تضامنی هستند. اما شخصیت حقوقی ندارند. در این مدل از مشارکت مدنی چنانچه مستند به ماده ۱۰ قانون مدنی ترتیب دیگری اتخاذ نگردیده باشد، مستند به ماده ۵۷۵ قانون مدنی "هر یک از شرکا به نسبت سهم خود در نفع و ضرر سهیم می‌باشد" و از آنجایی که حق رای یکی از مصادیق منفعت است شرکا به نسبت سهم خود دارای حق رای در تصمیم‌گیری هستند.

استدلال دو شریک با سهام کمتر

بر اساس ماده ۵۷۱ قانون مدنی "شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکین متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه" شرکت مدنی دارای شخصیت حقوقی نیست و صرفاً مالکیت مشترک است و مال مورد مشارکت شخصیت مستقل از مالکان ندارد. خرید و فروش و اجاره و هرگونه معامله در شرکت مدنی تابع خواست و اراده مالکان است و شرکا جمعا نمایندگی آن را به عهده دارند. گرچه در شرکت‌های تجاری مسئولیت شرکا بر حسب نوع شرکت ممکن است به میزان سهم، محدود به سرمایه، نسبت به سرمایه و تضمین تمام سرمایه و یا مختلط باشد در شرکت‌های مدنی چنین مسئولیتی وجود ندارد و مسئولیت در امور مدنی منفرد است. طبق ماده ۳۰ قانون مدنی، هر مالکی حق همه‌گونه دخل و تصرف در مالکیت خویش را دارد اما این اصل که از نتایج مالکیت است در مورد مال مشاع قابل اجرا نیست. در مال مشاع هر ذره‌ای از مال متعلق به کلیه شرکا است بنا براین تصرف هر یک از شرکا در هر جزئی از مال مشاع موجب تصرف در مال غیر است و تصرف در مال غیر بدون اذن مالک جایز نیست. بنابراین هرگونه تصرفی در مال مشاع باید با موافقت کلیه شرکا باشد شریکی که بدون اذن تصرف در اموال مشارکت نماید ضامن است. بر طبق قواعد اشاعه هیچ یک از شرکا نمی‌تواند بدون اذن دیگری در مال مشاع تصرف کند و تایید تمام مالکان لازم است. در شرکت مدنی شرکا جمعا نمایندگی آن را بر عهده دارند و مدیران شرکت صرفاً وکیل شرکا هستند.

تصمیم‌نهایی

در مشارکت‌ها به چنین حالتی بن بست در تصمیم‌گیری Dead Lock Provision می‌گویند و در سیستم حقوقی کشور راهکارهایی نظیر رجوع به تصمیم رییس هیئت راهبری، رای داوری، رای کارشناس، حکمیت و ... پیش‌بینی شده است. با توجه به مجموعه مذاکرات و اصرار کارفرما بر فعالتر شدن پروژه، راهبر مشارکت با استفاده از اختیارات راهبری تصمیم گرفت که فعلاً تصمیم‌ها بر اساس نسبت سهام گرفته شود. این تصمیم گرچه حل مشکل را به زمانی در آینده موکول کرده است اما طبیعتاً تصمیمی نهایی نیست.

نتیجه گیری

واقعیت این است که هر یک از طرفین بحث به قوانینی استناد می‌کند که در محدوده زمانی بیش از ۸۰ ساله تدوین شده‌اند و در بسیاری از موارد با یکدیگر متباین هستند. در اغلب متون حقوقی کشور ما شرکت مدنی، گروه اقتصادی با منافع مشترک، جوینت ونچر و کنسرسیوم با یکدیگر معادل گرفته شده‌اند و قانون گذار تفاوتی بین آنها ندیده و هیچ یک از آنها را هم بدقت تعریف نکرده است. مهمترین تلاش برای رفع بخشی از این مشکلات در لایحه اصلاح قانون تجارت مصوب هیئت وزیران در سال ۱۳۸۴ بود که علیرغم تصویب در مجلس شورای اسلامی تا کنون نتوانسته از شورای نگهبان تاییدیه بگیرد. تلاش‌های دیگر دولت در ماده ۱۰۷ قانون برنامه توسعه جمهوری اسلامی مصوب ۹۴/۱۰/۱۵ مجلس شورای اسلامی و "آیین نامه اجرایی بند (۱۲۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۲ مصوب هیئت وزیران باز هم در همه جا "شرکت پروژه"، "مشارکت"، "گروه اقتصادی با منافع مشترک"، "مشارکت قراردادی" و "کنسرسیوم" را معادل گرفته است و تدقیقی در امور ایجاد نکرده است.

در استفساری که از امور حقوقی شرکت نفت شد، اعتقاد داشتند که دلیل انتخاب پنج شرکت مجزا این است که هر شرکتی بر اساس تقسیم کار در محدوده تخصص خویش فعالیت کند. به این ترتیب شرکت نفت یا کارفرمای پروژه از قرارداد تفسیری کنسرسیومی دارد که این تفسیر به هیچ وجه با مسئولیت تضامنی منفردا و مشترکا هم خوانی ندارد.

منابع

- پاکدامن رضا، آیین تنظیم قراردادهای بین‌المللی، چاپ دوم، تهران، انتشارات خرسندی، ۱۳۹۳
- حاتمی علی و کریمیان اسماعیل، حقوق سرمایه گذاری خارجی، تهران، نشر تیسرا، ۱۳۹۳
- رحمانی تهمینه، راهنمای کاربردی تنظیم قرارداد کنسرسیوم، چاپ دوم، تهران، انتشارات جاودانه، ۱۳۹۱
- رحمانی تهمینه، راهنمای کاربردی تنظیم قرارداد جوینت ونچر شرکتی، چاپ اول، تهران، انتشارات جاودانه، ۱۳۹۱
- رحمانی تهمینه، راهنمای کاربردی تنظیم قرارداد جوینت ونچر غیر شرکتی، چاپ اول، تهران، انتشارات جاودانه، ۱۳۹۱
- بهن، آیین تنظیم قراردادها، چاپ چهاردهم، تهران، نشر کشاورز، ۱۳۹۵

Contractual Joint Venture Model Agreement, International Trade Center, Geneva, 2005

International Journal of Industrial Organization Vol.(1), 2008